

вирішується складна в педагогічній психології і дидактиці проблема формування цілісного розуміння світу.

Для компетентнісного підходу принциповим є формування в нерозривній єдності знань, умінь і особистісних якостей людини. Саме компетентність сучасні дослідники розглядають як особистісне інтегративне утворення, яке формується на основі здобутих знань, досвіду діяльності, вироблених ціннісних орієнтацій, ставлень, оцінок [2].

Проаналізовані нами наукові праці із дослідження *інтегрованих знань* дають підстави розглядати останні як прототипи компетентностей, засоби самоорганізації мислення. В інтегративному знанні містяться великі можливості для розвитку альтернативного мислення, вільного від формальної, однобічної оцінки фактів і подій, не зацикленого на ортодоксальному підході, тобто якості мислення, яке відповідає компетентнісній парадигмі.

Ключові слова: інтегративний підхід, компетентнісно-орієнтоване навчання.

Список використаних джерел

1. Засєкіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія. Київ. Педагогічна думка, 2020. 400 с.
2. Бондар С. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. *Біологія і хімія в школі*. 2003. № 2. С. 8 –9.

ОСНОВИ ОСВІТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПРОГРАМАХ І ПІДРУЧНИКАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

*Ільченко Віра,
докт. пед. наук, професор,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Згідно Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» рекомендується Національній академії педагогічних наук в наукових дослідженнях враховувати цілі сталого розвитку, зокрема забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти для всіх учнів [1].

Поняття «справедливість» освіти трактується освітніми системами Європейського Союзу як міра, стосовно якої суб'єкти навчання можуть користуватися можливостями засвоїти її зміст [2, с. 19]. Посилення ефективності та справедливості в освіті є ключовими завданнями в умовах швидкого розвитку технологій, впровадженні моделі освіти для сталого розвитку. Вона відрізняється від традиційної моделі перш за все формуванням в учнів цілісної наукової картини світу, сучасним підходом до організації освітнього процесу, який включає переорієнтацію навчання з передачі інформації на технологію формування в учнів життєствердного образу світу, в кінцевому рахунку – життєствердної моделі світу суспільства і його сталого розвитку. Життєствердний образ світу учнів на всіх етапах навчання має формуватися разом із здатністю їх взаємодіяти відповідно до принципу соціоприродної справедливості з усіма об'єктами середовища життя – довкілля. Згідно цього принципу всі природні системи мають право на сучасне і майбутнє життя; реалізацію цього принципу забезпечує систематичне проведення уроків у довкіллі на всіх етапах навчання, тому принцип соціоприродної справедливості має бути закладений у зміст Державного стандарту освіти.

Стандарт освіти – система основних параметрів, що сприймаються за державну норму освіченості, яка відображає соціальний ідеал і враховує можливості реальної особистості й системи освіти по досягненню цього ідеалу. Стандарт освіти визначає обов'язковий мінімум змісту основних освітніх програм, вимоги до підготовки учнів і є основою для створення навчальних програм, підручників, за допомогою яких Стандарт освіти реалізується в усіх ланках освіти.

Навчальні програми – системні документи, що визначають цілі та завдання кожного предмету, його зміст, набуття учнями ключових компетентностей та творення ефективних механізмів їх запровадження.

У процесі навчання вчитель орієнтується на підручник, бо він конкретизує навчальну програму. До підручника використовується додатковий матеріал. В підручниках до моделі освіти для сталого розвитку «Довкілля»

додатковий матеріал подавався в зошитах для учнів та методичних посібниках для вчителів.

Основним елементом реалізації Стандарту освіти є урок. Під час уроку для ефективно реалізації Державного стандарту вчитель має подбати про досягнення триєдиної мети (навчальної, розвивальної, виховної), про наступні умови навчально-виховної взаємодії: гуманність навчально-виховної взаємодії, цілісність і системність освітнього процесу; особистісну спрямованість навчання на формування в учнів життєствердного національного образу світу; співпрацю учителів у формуванні НКС, її особистісно значимої складової – образу світу учнів; взаємну узгодженість вимог школи і батьків до виховання і розвитку учня, яка може коригуватися за допомогою посібників (зошитів) для учнів. Такі зошити для учнів 1-6 класів розроблені відповідно до Концепції моделі освіти для сталого розвитку «Довкілля» [3].

Для реалізації зазначених умов необхідно, щоб зміст стандарту, втілений в програмах і підручниках, ритм освітнього процесу, спілкування з батьками, ритм уроку, навчальне середовище – все працювало на задоволення учнівських (дитячих) потягів («інстинктів») за Джоном Дьюї: до дослідження, які проводяться учнями, і отримання висновків; конструювання; комунікації; художнього представлення досліджених об'єктів під час їх презентації. Такий процес реалізації стандарту освіти (початкової, базової, профільної) вимагає систематичних уроків з усіх предметів у середовищі життя учнів, на яких вони проводять дослідження з подальшим моделюванням пізнаних об'єктів, презентацією своїх виробів [3].

Досвід роботи педагогів моделі освіти для сталого розвитку «Довкілля» довів, що така реалізація стандарту освіти дає можливість учням набути високих рівнів інтелекту, високих рівнів соціальної зрілості, цілісного світогляду, зміцнювати фізичне здоров'я, вирощувати свій життєствердний національний образ світу і поповнювати суспільство з життєствердною моделлю світу – умовою його довговічності [4].

Ключові слова: Державний стандарт, зміст освітньої галузі, навчальна програма, підручник, цілісний світогляд, наукова картина світу, життєствердний образ світу учня, життєствердна модель світу суспільства.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України №722/2019 від 30 вересня 2019 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>. (дата звернення: 15.02.2021).
2. Ільченко В. Р. Компетентнісна модель освітньої галузі як напрям до ефективної та справедливої освіти. *Технології інтеграції змісту освіти*: зб. наук. праць. Полтава: ПОППО, 2013. Вип. 5. С. 18-24.
3. Ільченко В. Р., Гуз К. Ж. Модернізація змісту освіти як національна проблема. *Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії»*. №6. 2018. С. 35-38.
4. Ільченко В. Р., Гуз К. Ж. Модернізація содержания образования как национальная проблема. *Педагогика*. 2011. № 4. С. 8-12.

НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЦІЛІСНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ

*Ільченко Олексій,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Дослідження умов справедливої освіти і впровадження їх в освітній процес вимагає виконання Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Справедлива освіта – це, перш за все, цілісна освіта, елементи якої об'єднані єдиними закономірностями.

Модернізація змісту шкільної освіти відбувається в напрямку зменшення її фактологічності, переорієнтації на формування особистості учня, освітньої характеристики його – образу світу як вихідного пункту і результату всякого пізнавального процесу, взаємодії з дійсністю [1, с. 102-120]. Система освіти